

Руслан М. Руденко*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено дослідженню проблем і перспектив формування ринку страхування воєнних ризиків в Україні в умовах повномасштабної війни, макроекономічної нестабільності та зростання потреб бізнесу й населення у механізмах фінансового захисту. Обґрунтовано, що воєнні ризики сформували новий сегмент страхового ринку, розвиток якого відбувається на перетині приватного страхування, державної підтримки, міжнародного перестраховання та гарантійних механізмів. Визначено, що цей ринок не може функціонувати виключно на комерційних засадах, оскільки високий рівень потенційних збитків, складність актуарної оцінки та обмежена перестраховальна сміність потребують багаторівневої системи розподілу ризиків.

У роботі розкрито сутність ринку страхування воєнних ризиків як системи економічних відносин між страховиками, перестраховиками, державою, міжнародними фінансовими організаціями, інвесторами та суб'єктами господарювання щодо формування, розподілу й покриття ризиків, пов'язаних із воєнними діями та їх наслідками. Систематизовано ключові передумови його інституціоналізації, серед яких трансформація безпекового середовища, зростання попиту на страховий захист, активізація міжнародного перестраховання, розширення пропозиції страхових продуктів і запровадження державних компенсаційних механізмів.

Проаналізовано підходи до структурування покриття воєнних ризиків, об'єкти страхового захисту, типові виключення та обмеження, що стримують проникнення страхування у цьому сегменті. Показано, що подальший розвиток ринку пов'язаний з розбудовою регуляторної, інституційної та перестраховальної інфраструктури. Окреслено перспективні моделі розвитку ринку з урахуванням міжнародного досвіду та обґрунтовано доцільність комбінування державної підтримки, ринкових інструментів і міжнародного перестраховання.

Ключові слова: ринок страхування воєнних ризиків; інвестиційні проекти; страхові послуги; воєнні ризики; перестраховання; страховий захист.

Рис. 3. Табл. 3. Літ. 18.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-299-578-591

ORCID ID: 0009-0007-1500-6164

Ruslan Rudenko

PROBLEMS AND PROSPECTS OF THE FORMATION OF THE WAR RISK INSURANCE MARKET IN UKRAINE

The article examines the problems and prospects of the formation of the war risk insurance market in Ukraine under conditions of full-scale war, macroeconomic instability, and the growing demand of businesses and households for financial protection mechanisms. It is substantiated that war-related risks have given rise to a new segment of the insurance market, the development of which occurs at the intersection of private insurance, state support, international reinsurance, and guarantee mechanisms. It is determined that this market cannot operate solely on a commercial basis, since the high level of potential losses, the complexity of actuarial assessment, and limited reinsurance capacity require a multi-level risk-sharing system.

The study reveals the essence of the war risk insurance market as a system of economic relations among insurers, reinsurers, the state, international financial institutions, investors, and busi-

* State Research Institute for Informatization and Economic Modeling. Kyiv, Ukraine.

ness entities regarding the formation, distribution, and coverage of risks associated with military actions and their consequences. The key prerequisites for its institutionalization are systematized, including the transformation of the security environment, growing demand for insurance protection, the expansion of international reinsurance, the diversification of insurance products, and the introduction of state compensation mechanisms.

The approaches to structuring war risk coverage, the objects of insurance protection, as well as typical exclusions and limitations that constrain insurance penetration within this segment are analyzed. It is demonstrated that the further development of the market is closely linked to the strengthening of regulatory, institutional, and reinsurance infrastructure. Prospective models for the development of the war risk insurance market are outlined based on international experience, and the feasibility of combining state support, market-based instruments, and international reinsurance mechanisms is substantiated.

Keywords: war risk insurance market; investment projects; insurance services; war risks; reinsurance; insurance protection.

Peer-reviewed, approved and placed: 23.05.2026

Постановка проблеми. Формування вітчизняного страхового ринку відбувалося в період системної трансформації національної економіки після здобуття Україною незалежності. Цей етап супроводжувався розбудовою відповідних ринкових інститутів, нормативно-правового підґрунтя та механізмів страхового захисту. Як і будь-яка ринкова структура, страховий ринок функціонує під впливом взаємодії попиту та пропозиції, причому зміна характеру ризиків, з якими стикаються економічні суб'єкти, безпосередньо впливає на структуру страхових продуктів, поведінку страховиків та напрями розвитку окремих сегментів ринку.

За період свого розвитку страховий ринок України неодноразово зазнавав впливу кризових явищ, які змінювали конфігурацію страхового попиту та вимагали адаптації механізмів страхового захисту. Зокрема, суттєвий вплив на його функціонування справили світова фінансова криза 2008-2009 рр., пандемія COVID-19 та пов'язані з нею економічні обмеження, а також повномасштабна війна, розпочата проти України у 2022 році. Кожен із цих етапів супроводжувався трансформацією структури страхового ринку, появою нових потреб страхувальників та переглядом підходів до оцінки ризиків. Якщо в період пандемії суттєво зріс попит на медичне страхування та спеціалізовані страхові продукти, пов'язані з лікуванням і наслідками захворювання на COVID-19, то після початку повномасштабної війни на перший план вийшла потреба у фінансовому захисті від ризиків воєнного характеру.

Воєнні дії спричинили формування принципово нового для України сегмента страхового ринку – страхування воєнних ризиків. На початковому етапі повномасштабного вторгнення більшість страхових компаній, прагнучи мінімізувати загрозу погіршення власного ризикового портфеля та зберегти фінансову стійкість, виключали воєнні ризики з переліку страхових випадків або суттєво обмежували обсяг відповідного покриття. Однак тривалість воєнного конфлікту, необхідність підтримання економічної активності, залучення інвестицій та забезпечення безперервності господарської діяльності зумовили поступову адаптацію страхового сектору до нових умов функціонування. У результаті почав формуватися окремий сегмент ринку

страхування воєнних ризиків, розвиток якого відбувається за участю страхових компаній, міжнародних фінансових організацій, експортно-кредитних агентств та державних інституцій.

Водночас ринок страхування воєнних ризиків залишається одним із найбільш складних і специфічних сегментів страхового ринку. Його функціонування пов'язане з високим рівнем невизначеності, складністю актуарних розрахунків, обмеженими можливостями перестраховування, значною залежністю від міжнародної підтримки та необхідністю формування нових інституційних механізмів розподілу ризиків. Крім того, воєнні ризики мають міжгалузевий характер і охоплюють майнове, транспортне, аграрне, інвестиційне, кредитне та інші види страхування, що обумовлює їх системний вплив на розвиток усього страхового ринку. За таких умов актуалізується потреба у комплексному дослідженні процесів формування ринку страхування воєнних ризиків в Україні, систематизації ключових проблем його розвитку та обґрунтуванні перспективних напрямів удосконалення механізмів страхового захисту в умовах тривалого збереження воєнних загроз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання страхування воєнних ризиків в Україні активно досліджуються у контексті забезпечення інвестиційної безпеки, відновлення економіки та розвитку страхового ринку. Зокрема, О. Полінкевич, В. Тринчук, Ю. Клапків, Є. Чеботарьов та І. Зелениця досліджують особливості страхування воєнних ризиків та його значення для інвестиційної діяльності [8]. І. Приймак та Н. Тимків обґрунтовують роль страхування воєнно-політичних ризиків у відновленні інвестиційної активності та підвищенні привабливості України для інвесторів [14]. Питання трансформації страхового ринку в умовах цифровізації, посилення регуляторних вимог та європейської інтеграції розглядаються у працях Ю. Вергелюк, М. Ганцяка, А. Болдової [1], Н. Крихівської та О. Ромашко [4], а інфраструктурні аспекти розвитку страхового ринку досліджені О. Колодяжним [10].

У зарубіжній літературі увага приділяється механізмам страхування катастрофічних, політичних та воєнних ризиків, а також моделям взаємодії держави, страховиків і перестраховиків у процесі їх покриття [7]. Важливе значення для дослідження сучасних тенденцій розвитку ринку страхування воєнних ризиків мають аналітичні матеріали Організації економічного співробітництва та розвитку [7], Бернського союзу [13], Національного банку України [5] та профільних страхових об'єднань [6].

Попри наявність наукових і прикладних напрацювань, питання формування цілісного ринку страхування воєнних ризиків в Україні, його інституційної архітектури та перспектив адаптації міжнародного досвіду до українських умов залишаються недостатньо дослідженими.

Метою статті є дослідження проблем і перспектив формування ринку страхування воєнних ризиків в Україні.

Основні результати дослідження. Формування ринку страхування воєнних ризиків в Україні відбувається під впливом комплексу взаємопов'язаних економічних, інституційних та безпекових чинників. На відміну від традиційних сегментів страхового ринку, його розвиток визначається не лише

співвідношенням попиту та пропозиції на страхові послуги, а й високим рівнем невизначеності, пов'язаним із тривалим збереженням воєнних загроз, нестабільністю макроекономічного середовища та значними масштабами потенційних збитків. Додатковим фактором виступає необхідність адаптації національної системи страхування до європейських підходів регулювання страхової діяльності, підвищення вимог до платоспроможності страховиків, якості управління ризиками та ефективності механізмів перестрахового захисту [1].

Водночас розвиток ринку страхування воєнних ризиків стримується низкою внутрішніх проблем страхового сектору, серед яких недостатній рівень капіталізації окремих страхових компаній, обмежені можливості акумулювання фінансових ресурсів для покриття катастрофічних збитків, висока залежність від міжнародного перестраховання та відсутність достатнього історичного масиву статистичних даних для коректної оцінки воєнних ризиків.

Сутність воєнних ризиків можна розглядати з позиції держави, страхових компаній, підприємств, іноземних інвесторів. Окремі страховики зазначають, що воєнні ризики – це ризики, пов'язані з війною, тероризмом та громадськими заворушеннями, що передбачає покриття таких ризиків або їхніх наслідків [2, с.31]. У більш широкому розумінні ринок страхування воєнних ризиків являє собою систему економічних відносин, що виникають між страховиками, перестраховиками, державою, міжнародними фінансовими організаціями, інвесторами та іншими суб'єктами господарювання з приводу формування, розподілу та покриття ризиків, пов'язаних із воєнними діями та їх наслідками. На відміну від традиційних сегментів страхового ринку, його функціонування ґрунтується на поєднанні ринкових механізмів страхування і перестраховання з інструментами державної підтримки, міжнародних гарантій та компенсаційних програм, що забезпечують можливість страхового захисту ризиків, які не можуть бути повністю прийняті приватним сектором.

Цей ринок функціонує в межах сформованого нормативно-правового середовища та поки що немає спеціальних засад регулювання, проте триває активна робота над Законопроектом «Про систему страхування воєнних ризиків», який передбачатиме формування спеціального правового поля для функціонування трирівневої системи страхування воєнних ризиків (рис. 1).

Згідно із запропонованою моделлю, розподіл відповідальності та ризиків структурується у такий спосіб:

- перший рівень охоплює державні програми з мінімальною вартістю для зон найвищої небезпеки (зокрема, прифронтових територій), де ринкові інструменти є неефективними;
- другий рівень базується на гібридних продуктах, що передбачають механізми співфінансування або компенсації премій із боку держави;
- третій рівень формують суто комерційні продукти, які страховики спроможні покривати самостійно.

Ефективність функціонування цієї системи забезпечуватиметься синергією її ключових суб'єктів: державних інституцій, локальних страхових

та перестраховальних компаній, а також міжнародних фінансових організацій і донорів.

Рис. 1. Ринок страхування воєнних ризиків у межах української моделі, побудовано автором за [3]

Становлення вітчизняного ринку страхування воєнних ризиків перманентно корелює з реструктуризацією всього страхового сегмента під впливом економічних шоків, цифровізації та посилення нагляду з боку регулятора. У цьому контексті традиційні патерни структурної модернізації виявляються інституційно неспроможними [4].

Формування ринку страхування воєнних ризиків в Україні не є наслідком дії одного окремого чинника, а відображає комплексні зміни у безпековому, економічному та інституційному середовищі держави. Виникнення попиту на механізми страхового захисту від наслідків воєнних дій супроводжується поступовим розширенням пропозиції відповідних страхових продуктів, розвитком механізмів перестраховування та посиленням участі держави й міжнародних фінансових інституцій у процесах розподілу ризиків. Сукупність цих факторів створює підґрунтя для поступової інституціоналізації ринку страхування воєнних ризиків як окремого сегмента страхового ринку України (табл. 1).

Наведені передумови свідчать, що розвиток ринку страхування воєнних ризиків в Україні відбувається одночасно під впливом безпекових, макроекономічних та інституційних факторів. При цьому визначальною особливістю такого ринку є неможливість його функціонування виключно на ринкових засадах через високий рівень потенційних збитків та складність їх прогнозування. Саме тому важливого значення набуває формування багаторівневої системи розподілу ризиків, яка поєднує можливості приватного страхового сектору, міжнародного перестраховування та механізмів державної підтримки. За таких умов подальший розвиток ринку страхування воєнних ризиків залежатиме не лише від активності страховиків, але й від ефективності державної політики у сфері стимулювання страхового захисту,

залучення міжнародних партнерів та створення сприятливого інвестиційного середовища.

Таблиця 1. Ключові передумови інституціоналізації ринку страхування воєнних ризиків в Україні, складено автором на основі [5]

Передумова	Характеристика впливу на формування ринку страхування воєнних ризиків
Трансформація безпекового середовища	Зменшення масштабів активних бойових дій на окремих територіях, скорочення зон підвищеного ризику та підвищення прогнозованості потенційних страхових збитків створюють умови для розширення страхового покриття воєнних ризиків.
Поліпшення макроекономічних умов	Активізація процесів відбудови економіки, очікуване зростання інвестиційної активності та участь міжнародних партнерів у фінансуванні відновлення формують додатковий попит на страхування воєнних ризиків.
Зростання попиту на страховий захист	Підприємства, інвестори та власники майна зацікавлені у мінімізації фінансових втрат від наслідків воєнних дій, що стимулює розвиток відповідних страхових продуктів.
Розширення пропозиції страхових продуктів	Страхові компанії поступово адаптують власні бізнес-моделі до умов воєнної економіки, розробляють нові продукти та механізми страхового захисту від воєнних ризиків.
Розвиток міжнародного перестраховування	Залучення міжнародних перестраховиків та донорських програм сприяє збільшенню перестраховальної ємності ринку та розподілу катастрофічних ризиків між учасниками страхового сектору.
Державна підтримка страхування воєнних ризиків	Запровадження програм компенсації частини страхової премії, державних гарантій та інших механізмів підтримки підвищує доступність страхування воєнних ризиків для суб'єктів господарювання.

Важливою особливістю сучасного ринку страхування воєнних ризиків в Україні є використання різних підходів до формування страхового покриття. Залежно від моделі страхового продукту воєнні ризики можуть інтегруватися до базового страхового договору або виступати самостійним об'єктом страхування з окремими умовами покриття. Така практика обумовлена необхідністю адаптації страхових продуктів до різних категорій клієнтів, рівня ризику та можливостей страховиків щодо його прийняття. Узагальнення існуючих підходів до структурування покриття воєнних ризиків наведено на рисунку (рис. 2).

Представлені підходи відображають особливості адаптації страхового ринку до умов воєнної економіки. Комплексний підхід орієнтований на масового споживача страхових послуг та забезпечує стандартизоване покриття воєнних ризиків у межах базових страхових продуктів. Натомість індивідуальний підхід використовується переважно щодо об'єктів із підвищеним рівнем ризику або значною вартістю страхового інтересу та передбачає окреме визначення умов страхування, страхових сум і тарифів. Співіснування зазначених підходів сприяє розширенню охоплення страхового

захисту та підвищує гнучкість механізмів управління війсьними ризиками на страховому ринку України.

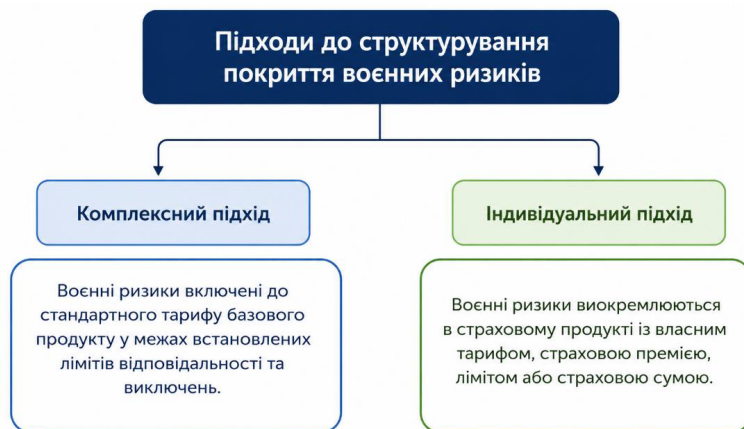

Рис. 2. Підходи до структурування покриття військових ризиків на страховому ринку України, побудовано автором за [6]

Однією з проблем розвитку ринку страхування військових ризиків, як підкреслюють закордонні фахівці, є те, що під час активних конфліктів виникає парадокс: попит на страхування, пов'язане з війною, різко зростає, тоді як можливості приватного страхування часто скорочуються. Покриття може бути скасовано, застосовано винятки, а страхові внески зростають до рівнів, які стають недоступними для багатьох підприємств [7]. Але, незважаючи на цей факт, за даними Бернського союзу, обсяг страхування політичних ризиків (Political Risk Insurance, PRI) в Україні досяг 3,5 млрд дол. США у 2024–2025 рр. Між 2022 та 2025 роками страхове покриття політичних ризиків зосереджувалося переважно у секторах інфраструктури, переробної промисловості та транспорту. Цей період також ознаменувався переходом до надання PRI переважно експортно-експортними агентствами (ЕКА) та багатосторонніми установами, на які припадало 78% та 22% від загального покриття відповідно, при цьому участь приватного сектору майже зникла, незважаючи на значну активність у десятиліття до вторгнення.

Досліджуючи страхування військових ризиків в Україні науковці розуміють під ним форму страхового покриття, що забезпечує фінансовий захист від можливих збитків спричинених подіями такими як вторгнення, повстання, революції, заворушення, страйки, військові перевороты та тероризм. Але, акцент зроблено саме на страхуванні інвестицій від вищезазначених подій. Для українського та зарубіжного бізнесу страхування інвестицій від військово-політичних ризиків вважається важливим, проте лише одним із багатьох факторів, що впливають на покращення бізнес-середовища [8, с.48]. У цьому руслі зазначимо, що на ринку страхування військових ризиків перелік об'єктів страхування є дуже різноманітним (табл 2).

Таблиця 2. Об'єкти та особливості страхування воєнних ризиків в Україні, складено автором

Об'єкт	Особливості
Майно	Страховий захист поширюється на конструктивні елементи будівель, інженерні мережі, внутрішнє та зовнішнє оздоблення, а також рухоме майно, розміщене в приміщенні. Для окремих категорій активів, зокрема товарних запасів, може застосовуватися додаткове страхове покриття.
Транспорт	Покриваються ризики пошкодження або повної втрати транспортного засобу внаслідок воєнних дій. Воєнні ризики можуть включатися до договору КАСКО як додаткове покриття або оформлюватися окремим страховим договором.
Вантажі	Страхове покриття поширюється на ризики пошкодження, втрати або знищення вантажу під час транспортування та тимчасового зберігання. Залежно від умов договору може охоплювати весь логістичний цикл доставки.
Життя та здоров'я	Страховими випадками визнаються загибель, тілесні ушкодження або встановлення інвалідності внаслідок воєнних дій. Страхові виплати здійснюються застрахованій особі або визначеним договором вигодонабувачам.
Інвестиції	Страховий захист спрямований на покриття збитків, пов'язаних із пошкодженням або втратою інвестиційних активів, припиненням реалізації інвестиційних проектів, експропріацією майна, політичними та воєнними ризиками. Значна частина таких програм реалізується за участю міжнародних фінансових організацій, експортно-кредитних агентств та механізмів перестраховування.

Ринок страхування воєнних ризиків в Україні характеризується значною диверсифікацією об'єктів страхового захисту. При цьому воєнні ризики охоплюють не лише матеріальні активи та майнові інтереси, але й життя та здоров'я населення, а також інвестиційну діяльність, що підкреслює системний характер їх впливу на економіку держави.

Реалізуючи страховий захист в цих сегментах (страхування майна, транспортне страхування, страхування життя та здоров'я, вантажів, інвестицій) виокремлюється як типові (загальні), так і специфічні перепони. Зокрема, страхування майна підприємств від воєнних ризиків є реальним і працюючим інструментом, втім, для багатьох компаній залишаються лише теоретичною можливістю, адже фактична вартість страхових продуктів є високою та недоступною для багатьох українських підприємств. Бізнес сприймає воєнне страхування як додаткові витрати і лише невелика частка великих підприємств використовують страхування воєнних ризиків у якості елемента управління капітальними інвестиціями, відновлення виробництва, залучення фінансування та захисту балансу. До того ж, варто підкреслити, що для інвесторів та кредиторів таке страхування є критично важливим, оскільки підтверджує не декларативну, а фактичну платоспроможність та допомагає зробити інвестиційні рішення більш прогнозованими [9].

Попри те, що ємність ринку для покриття воєнних ризиків в Україні досить велика, досі існують ключові групи обмежень на страхування в межах цього ринку (табл. 3).

Таблиця 3. Виключення та обмеження у страхуванні воєнних ризиків в Україні, складено автором за [5]

Територіальні обмеження	Обмеження за типом зброї, що спричинила руйнування/пошкодження	Обмеження за типом об'єктів
<ul style="list-style-type: none"> • Зони активних бойових дій • Тимчасово окуповані території • Прикордонні та буферні зони 	<ul style="list-style-type: none"> • Ядерна, хімічні, біологічна зброя • Артилерія (частково) • Мінна та стрілецька зброя (частково) 	<ul style="list-style-type: none"> • Об'єкти критичної інфраструктури • Об'єкти оборонно-промислового комплексу • Мости, дамби • Підземне обладнання

Наведені обмеження суттєво звужують потенційні межі страхового захисту та стримують проникнення страхування у сегменті воєнних ризиків. Виключення окремих територій, об'єктів та видів воєнного впливу обмежує можливості страхувальників щодо отримання повноцінного покриття, а страховиків – щодо розширення клієнтської бази та диверсифікації страхових продуктів. Водночас подальший розвиток ринку страхування воєнних ризиків доцільно пов'язувати не стільки із розширенням переліку виключень, скільки з розбудовою його інфраструктурного забезпечення. Саме формування ефективної регуляторної, інституційної, інформаційної, цифрової та перестраховальної інфраструктури створює передумови для підвищення точності оцінки ризиків, розширення перестраховальної ємності ринку та розробки спеціалізованих страхових продуктів для об'єктів і територій з підвищеним рівнем воєнної небезпеки [10]. За таких умов розвиток інфраструктури страхового ринку може стати важливим чинником поступового розширення меж страхового захисту та підвищення доступності страхування воєнних ризиків в Україні.

У той же час практики оцінюють розвиток ринку страхування воєнних ризиків в Україні позитивно: «Страхування військових ризиків (WRI) в Україні помітно змінилося у 2025 році та на початку 2026 року. Те, що почалося як мозаїка пілотних ініціатив, поступово стає ширшим, більш структурованим ринком, керованим державними механізмами, державно-приватним партнерством, міжнародними гарантіями та новою участю приватного ринку» [11]. Суттєвими досягненнями у розбудові вітчизняного ринку страхування воєнних ризиків варто вважати:

1) розширення механізму UNITY Facility, який із інструменту страхового захисту окремих експортних операцій поступово трансформується у більш універсальний механізм покриття ризиків під час перевезення вантажів;

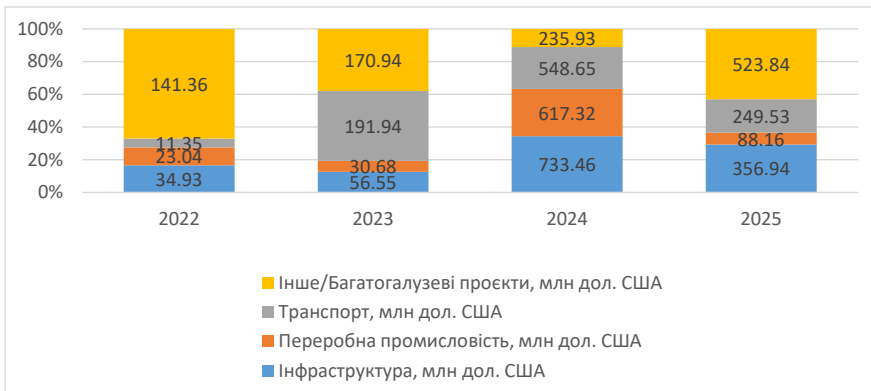
2) впровадження гарантійних механізмів міжнародних фінансових організацій, зокрема ЄБРР, спрямованих на підтримку страхування вантажів, автомобільного та залізничного транспорту, а також розширення перестраховальної ємності ринку;

3) активізацію участі приватного сектору у страхуванні воєнних ризиків, що проявляється у появі спеціалізованих страхових продуктів для комерційної

нерухомості, будівництва та інвестиційних проєктів за підтримки міжнародних перестраховиків та інноваційних страхових платформ.

Важливим кроком у розвитку вітчизняного ринку страхування воєнних ризиків стало запровадження у 2026 році механізму компенсації частини страхової премії за договорами страхування майна від воєнних ризиків, який адмініструється Експортно-кредитним агентством. Як зазначає Прем'єр-міністр України Ю. Свириденко, програма вже перейшла від етапу запуску до здійснення перших виплат, а страхове покриття за поданими заявками перевищило 4 млрд грн [12]. Окремо для підприємств, розташованих у прифронтових регіонах, передбачено механізм компенсації збитків у разі пошкодження або знищення майна внаслідок воєнних дій. Запровадження таких інструментів сприяє підвищенню доступності страхового захисту, розширенню кола потенційних страхувальників та формуванню додаткових стимулів для інвестиційної й підприємницької діяльності в умовах воєнних ризиків.

Поряд із розвитком механізмів державної підтримки та компенсації страхових премій важливим індикатором становлення ринку страхування воєнних ризиків є динаміка страхового покриття, що надається для різних секторів економіки. Аналіз галузевої структури такого покриття дозволяє оцінити напрями концентрації страхового захисту та визначити сфери, які найбільш активно залучають механізми страхування воєнних і політичних ризиків (рис. 3).

Рис. 3. Галузева структура страхового покриття воєнних та політичних ризиків в Україні у 2019-2025 рр., побудовано автором за [13]

Спостерігається суттєве зростання обсягів страхового покриття воєнних та політичних ризиків в Україні протягом 2024-2025 рр. Найбільші обсяги покриття припадають на інфраструктурні проєкти, транспортний сектор та багатогалузеві проєкти, що безпосередньо пов'язано з потребами відновлення економіки та забезпечення безперервності логістичних процесів. Водночас у 2024 році спостерігалось істотне розширення страхового захисту для

підприємств переробної промисловості, що свідчить про поступове поширення механізмів страхування воєнних ризиків на виробничий сектор. Загалом наведені тенденції підтверджують поступове формування інституційно зрілого ринку страхування воєнних ризиків, здатного забезпечувати страховий захист для все ширшого кола галузей та економічних суб'єктів.

Перспективні моделі розвитку ринку страхування воєнних ризиків в Україні доцільно розглядати з урахуванням міжнародної практики покриття катастрофічних, терористичних, політичних і воєнних ризиків, а також специфіки українського страхового ринку. Водночас пряме механічне перенесення іноземних моделей є недоцільним, оскільки український ринок формується в умовах повномасштабної війни, обмеженої перестраховальної ємності та високої залежності від державної й міжнародної підтримки. Для цього розглянемо різні моделі побудови та взаємодії на ринку страхування воєнних ризиків.

Модель державної підтримки (компенсації). Її сутність полягає у збереженні ринкових механізмів страхування при активній участі держави у компенсації частини страхових премій або страхових виплат. Такий підхід не потребує створення окремої спеціалізованої інституції та може бути реалізований через механізми, які вже функціонують в Україні за участю Експортно-кредитного агентства. Перевагою такої моделі є можливість швидкого розширення страхового покриття за рахунок поєднання ринкових механізмів страхування та інструментів державної підтримки, що особливо важливо в умовах обмеженої місткості ринку воєнних ризиків [14].

Модель спеціального компенсаційного фонду (за прикладом Ізраїлю). У межах такої моделі покриття воєнних ризиків здійснюється за рахунок централізованого фонду, який формується шляхом обов'язкових цільових платежів або бюджетного фінансування [15]. Базовий рівень захисту надається всім суб'єктам автоматично, тоді як розширене покриття може забезпечуватися через приватних страховиків. Для України перевагою цієї моделі є можливість забезпечення гарантованого мінімального рівня страхового захисту навіть у регіонах з підвищеним рівнем ризику.

Модель державного агентування ризиків (за прикладом Іспанії та Нової Зеландії). Воєнні ризики інтегруються до стандартних договорів страхування майна або транспортних засобів, проте відповідальність за їх покриття концентрується у спеціалізованій державній інституції. Страхові компанії виконують функції продажу та супроводу страхових продуктів, тоді як акумулювання ризиків і здійснення виплат відбувається централізовано. Такий підхід дозволяє забезпечити стандартизацію страхових продуктів, підвищити доступність страхування та знизити ризикове навантаження на страховиків [16], [17].

Модель спеціалізованого державного перестраховування (за прикладом Франції). Вона передбачає створення уповноваженого перестраховика, який приймає на себе воєнні ризики від страхових компаній та забезпечує їх подальший розподіл на міжнародному перестраховому ринку [18]. Запровадження такої моделі сприяє збільшенню перестраховальної ємності

ринку, підвищенню фінансової стійкості страховиків та формуванню умов для розширення страхового покриття об'єктів з високим рівнем ризику.

Розглянуті моделі не є взаємовиключними та можуть використовуватися у різних комбінаціях залежно від рівня воєнних загроз, фінансових можливостей держави та ступеня зрілості страхового ринку. З огляду на специфіку України найбільш перспективним видається поєднання механізмів державної підтримки, міжнародного перестраховування та ринкових страхових інструментів, що дозволить забезпечити баланс між доступністю страхового захисту, фінансовою стійкістю страховиків і достатнім рівнем покриття воєнних ризиків для бізнесу та населення.

Висновки. Формування ринку страхування воєнних ризиків в Україні є закономірною реакцією страхового сектору на трансформацію ризикового середовища, спричинену повномасштабною війною. На відміну від традиційних сегментів страхового ринку, його розвиток відбувається в умовах високої невизначеності, обмежених можливостей перестраховування та необхідності поєднання ринкових механізмів із інструментами державної та міжнародної підтримки.

Обґрунтовано, що ринок страхування воєнних ризиків характеризується міжгалузевим характером функціонування та охоплює широкий спектр об'єктів страхового захисту – від майна і транспортних засобів до інвестиційних проєктів та людського капіталу. Водночас його розвиток стримується низкою факторів, серед яких висока вартість страхового покриття, обмежена перестраховальна ємність, територіальні та об'єктні виключення, а також складність кількісної оцінки воєнних ризиків.

В останні роки в Україні сформувалися передумови для поступового переходу від окремих страхових продуктів до інституційно оформленого ринку страхування воєнних ризиків. Цьому сприяють розширення участі міжнародних фінансових організацій, розвиток механізмів перестраховування, поява спеціалізованих страхових продуктів, а також запровадження державних програм компенсації частини страхових премій і збитків.

Результати дослідження свідчать, що подальший розвиток ринку доцільно пов'язувати з формуванням багаторівневої системи розподілу ризиків, яка забезпечуватиме збалансовану взаємодію держави, страхових компаній, перестраховиків та міжнародних партнерів. Вирішального значення при цьому набуває не лише розширення фінансових можливостей ринку, але й розвиток його інфраструктурного забезпечення, удосконалення інституційних механізмів покриття воєнних ризиків та підвищення доступності страхового захисту для бізнесу й населення.

Подальший розвиток наукового дискурсу у цій сфері доцільно спрямувати на пошук оптимальної архітектури розподілу воєнних ризиків між державою та приватним сектором, оцінювання ефективності механізмів компенсації страхових премій і збитків, а також дослідження впливу страхування воєнних ризиків на інвестиційну активність та процеси економічного відновлення України.

1. Вергелюк Ю., Ганцяк М., Болдова А. Доступність ОСЦПВ в Україні в контексті адаптації до стандартів ЄС. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2025. № 10. С. 300-313. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-10-300-313>
2. Руденко Р. М. Страхування інвестицій: механізми захисту від воєнних ризиків в Україні. Формування ринкових відносин в Україні. 2025. №3 (286). С. 29-36. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15623625>
3. В Україні планують створити комплексну систему страхування воєнних ризиків. LIGA360. 2026. URL: <https://ips.ligazakon.net/lawnews/doc/EN260347-v-ukrayini-planuyut-stvoryty-kompleksnu-systemu-strakhuvannya-voyennykh-ryzykiv>
4. Крихівська Н. О., Ромашко О. М. Трансформація страхового ринку України: цифровізація, інновації та європейська інтеграція. *Актуальні питання економічних наук*. 2026. № 19. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18500024>
5. Бурбель Л. Страхування воєнних ризиків. НБУ. 2025. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strah_v_r_pr-03-11-2025.pdf?v=14
6. Огляд ринку воєнного страхування за 1 квартал 2026. НАСУ. 2026. URL: <https://nasu.com.ua/oglyad-rynku-voyennogo-strakhuvannya-v-ukrayini-za-1-kvartal-2026/>
7. Yokoi-Arai M., Wolfram L., Omic E. Insuring against war: How to protect investments, businesses and households in times of geopolitical uncertainty. *OECD Blog*. 2026. 28 Apr. URL: <https://www.oecd.org/en/blogs/2026/04/insuring-against-war-how-to-protect-investments-businesses-and-households-in-times-of-geopolitical-uncertainty.html>
8. Полінкевич О. М., Тринчук В. В., Клапків Ю. М., Чеботарьов Є. В., Зелениця І. М. Страхування воєнних ризиків в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 11. С. 44-51. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.11.44>
9. Страхування воєнних ризиків в Україні: 30% компаній укладають договори після отримання пропозиції. *ForInsurer*. 2026. URL: <https://forinsurer.com/news/26/05/14/45656>
10. Колодяжний О. Інфраструктурне забезпечення розвитку страхового ринку України. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2026. № 2 (20). С. 290-301. DOI: <https://doi.org/10.32750/2026-0224>
11. Мусук А. М. War risk insurance in Ukraine: from stopgap to scaling capacity. *Dentons*. 27 February 2026. URL: <https://www.dentons.com/en/insights/articles/2026/february/27/war-risk-insurance-in-ukraine-from-stopgap-to-scaling-capacity>
12. Перші підприємства отримали компенсації за програмою страхування воєнних ризиків - Свириденко. *Укрінформ*. 2026. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/4127287-u-velikij-britanii-v-oseli-sum-tarasivka-vsuanuvali-pamat-ukrainskih-geroiv.html>
13. Reports and Industry Data. *Berne Union*. URL: <https://www.berneunion.org/datareports>
14. Приймак І., Тимків Н. Страхування інвестицій від воєнних ризиків: сутність, необхідність та перспективи розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-18>
15. Compensation Fund. *Israel Tax Authority*. URL: https://www.gov.il/en/departments/topics/compensation_fund/govil-landing-page
16. Insurance Compensation Consortium (Consortio de Compensaciyn de Seguros). URL: <https://www.conorsegueros.es/en/inicio>
17. New Zealand's natural hazards insurance scheme is based on lessons of the past. *Consortio de Compensaciyn de Seguros Digital Magazine*. 2024. URL: <https://www.conorseguerosdigital.com/almanacen/new-zealands-natural-hazards-insurance-scheme-is-based-on-lessons-of-the-past.pdf>
18. State-backed reinsurance and exceptional risks. *Caisse Centrale de R assurance (CCR)*. URL: <https://www.ccr.fr/en/-/reassurance-publique-et-risques-exceptionnels>

-
1. Verheliuk Yu., Hantsiak M., Boldova A. Dostupnist OSCPV v Ukraini v konteksti adaptatsii do standartiv YeS. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, 2025, № 10, pp. 300–313. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-10-300-313>
  2. Rudenko R.M. Strakhuvannya investytsii: mekhanizmy zakhystu vid voyennykh ryzykiv v Ukraini. *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, 2025, №3 (286), pp. 29–36. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15623625>
  3. V Ukraini planuyut stvoryty kompleksnu systemu strakhuvannya voyennykh ryzykiv. LIGA360, 2026. URL: <https://ips.ligazakon.net/lawnews/doc/EN260347-v-ukrayini-planuyut-stvoryty-kompleksnu-systemu-strakhuvannya-voyennykh-ryzykiv>

4. Krykhivska N.O., Romashko O.M. Transformatsiya strakhovoho rynku Ukrainy: tsyfrovizatsiya, innovatsii ta yevropeiska intehratsiya. Aktualni pytannya ekonomichnykh nauk, 2026, № 19. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18500024>
5. Burbel L. Strakhuvannya voyennykh ryzykiv. NBU, 2025. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strah_v_r_pr-03-11-2025.pdf?v=14
6. Ohlyad rynku voyennoho strakhuvannya za 1 kvartal 2026. NASU, 2026. URL: <https://nasu.com.ua/oglyad-rynku-voyennogo-strahuvannya-v-ukrayini-za-1-kvartal-2026/>
7. Yokoi-Arai M., Wolfrom L., Omic E. Insuring against war: How to protect investments, businesses and households in times of geopolitical uncertainty. OECD Blog, 2026, 28 Apr. URL: <https://www.oecd.org/en/blogs/2026/04/insuring-against-war-how-to-protect-investments-businesses-and-households-in-times-of-geopolitical-uncertainty.html>
8. Polinkevych O.M., Trynchuk V.V., Klapkiv Yu.M., Chebotarov Ye.V., Zelenytsia I.M. Strakhuvannya voyennykh ryzykiv v Ukraini. Investytsii: praktyka ta dosvid, 2024, № 11, pp. 44–51. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.11.44>
9. Strakhuvannya voyennykh ryzykiv v Ukraini: 30% kompanii ukladayut dohovory pislya otrymannya propozytsii. ForInsurer, 2026. URL: <https://forinsurer.com/news/26/05/14/45656>
10. Kolodyazhnyi O. Infrastrukturne zabezpechennya rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy. Yevropeiskyi naukovi zhurnal Ekonomichnykh ta Finansovykh innovatsii, 2026, № 2 (20), pp. 290–301. DOI: <https://doi.org/10.32750/2026-0224>
11. Mycyk A.M. War risk insurance in Ukraine: from stopgap to scaling capacity. Dentons, 27 February 2026. URL: <https://www.dentons.com/en/insights/articles/2026/february/27/war-risk-insurance-in-ukraine-from-stopgap-to-scaling-capacity>
12. Pershi pidpryyemstva otrymaly kompensatsii za prohramoyu strakhuvannya voyennykh ryzykiv - Svyrydenko. Ukrinform, 2026. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/4127287-u-velikij-bri-tanii-v-oseli-sum-tarasivka-vsnavali-pamat-ukrainskih-geroiv.html>
13. Reports and Industry Data. Berne Union. URL: <https://www.berneunion.org/datareports>
14. Pryimak I., Tymkiv N. Strakhuvannya investytsii vid voyennykh ryzykiv: sutnist, neobkhdnist ta perspektyvy rozvytku v Ukraini. Ekonomika ta suspilstvo, 2024, № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-18>
15. Compensation Fund. Israel Tax Authority. URL: https://www.gov.il/en/departments/topics/compensation_fund/govil-landing-page
16. Insurance Compensation Consortium (Consortio de Compensaciyn de Seguros). URL: <https://www.consorsegueros.es/en/inicio>
17. New Zealand's natural hazards insurance scheme is based on lessons of the past. Consortio de Compensaciyn de Seguros Digital Magazine, 2024. URL: <https://www.consorseguerosdigital.com/almanacen/pdf/new-zealands-natural-hazards-insurance-scheme-is-based-on-lessons-of-the-past.pdf>
18. State-backed reinsurance and exceptional risks. Caisse Centrale de Rñassurance (CCR). URL: <https://www.ccr.fr/en/-/reassurance-publique-et-risques-exceptionnels>